

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ПОНЯТТЯ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ДОТРИМАННЯ

Гришук А. Б.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
Інститут права
Львівського державного університету внутрішніх справ
м. Львів, Україна*

Освіта є підґрунтям для становлення та розвитку громадянського суспільства. Освіта та наука за останні кілька років зіткнулись з випробуваннями, які були зумовлені пандемією коронавірусу через яку різні сфери суспільного життя відчували її існування, зокрема й освітня, також повномаштабне вторгненням росії дестабілізувало та частково призупинило їх розвиток. Слід зазначити про те, що подальший розвиток системи освіти та її реформа є одним з напрямів реалізації та розбудови державної політики України у сфері освіти та власне сама доброчесність є важливою складовою академічного середовища. Виконання правил та дотримання принципів доброчесності допомагає як студентів так і науковців проявити себе у якості впевненої в собі та надійної людини, науковця, дослідника чи студента.

Відповідно до пункту 1 статті 42 Закону України «Про освіту» академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1].

Академічна доброчесність це позитивна моральна властивість характеру науково-педагогічного працівника, здобувача вищої освіти, що тісно пов'язана з інтелектуальною власністю та протидії плагіату, тому кожен хто використовує у своїй праці ідеї інших, тексти чи будь-які інші запозичення, повинен обов'язково здійснювати посилання на автора чи розробника та власне визнавати належним чином їх роботу, що була створена раніше власної. Плагіат – це діяльність, що пов'язана з присвоєнням ідей, авторства на чуже відкриття, винахід, модель, твір тощо та впровадження наведеного у своїх працях без зазначення справжнього автора чи розробника.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови зазначається, що: «Плагіат – це привласнення авторства на чужий твір науки, літератури, мистецтва або на чуже відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію, а також використання у своїх працях чужого твору без посилання на автора» [2].

Відповідно до частини 3 статті 53 Закону України «Про авторське право та суміжні права»: плагіат – це опублікування твору або його частини у незмінному або видозміненому вигляді, включаючи опублікування перекладу іншомовного твору або його частини, під іменем особи, яка не є автором цього твору [3].

Законодавець до видів порушень академічної доброчесності відносить:

академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти;

надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання;

вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання [1].

З вище наведеного слід, що академічна доброчесність займає важливе місце в діяльності науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти тощо, оскільки, по-перше, до її складу входить добросовісне та справедливе здійснення наукового дослідження усіма учасниками академічного середовища, по-друге, дотримуючись правил та принципів таких як чесність, справедливість, довіра, повага, відповідальність тощо, академічна доброчесність забезпечить довіру до науки усіх рівнів та усіх хто нею займається, оскільки використання плагіату це приклад недобросовісної науково-освітньої поведінки.

Список посилань

1. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К.; Ірпінь: ВТФ Перун, 2005. С. 977.

3. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 1 грудня 2022 року № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-345-6-52>

ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА НА ЗАСАДАХ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ: З ДОСВІДУ ФОРМУВАННЯ

Громова Н. В.

кандидат педагогічних наук, доцент

Сумський державний педагогічний університет

м. Суми, Україна

Сучасна освіта стоїть перед складними викликами, пов'язаними з розвитком інформаційних технологій та штучного інтелекту. Однією з ключових проблем, яку ми маємо вирішити, є формування академічної доброчесності в освітньому середовищі. Як забезпечити академічну доброчесність і якість освіти? Як проводити наукові дослідження, щоб